

Redaksjonelt

Hvem er de ville? Finnes de? Hvordan ser de ut? Hvor holder de til? Spiser de mennesker? I antikken var de ville barbarene, de som levde utenfor den klassiske sivilisasjonen i Middelhavsområdet. Med oppdagelsesreisene på 1500- og 1600-tallet var det særlig den amerikanske urbefolkningen – indianerne – som ble oppfattet som ville. I kolonitiden på 1800-tallet fikk afrikanere fylle rollen. Og i tillegg har en rekke andre grupper gjort sine gjesteopptredener som ville, for eksempel samer, inuitter og lokale, europeiske bønder. De ville har dessuten gjennomgått en rekke transformasjoner. Fra å stå utenfor sivilisasjonen og være barbar, eller til og med befinne seg helt ute på kanten av den flate jordskiven, har den ville blitt forvandlet til først og fremst å være hedning, det vil si ikke kristen. Fra å være en underlig skaping med bare ett ben, uten hode eller med ører så store at de kan legges over hodet (praktisk i regnvær), har den ville blitt liten, sortsmusket og med et upålitelig glis. Den ville har underlige og til dels frastøtende vaner. Menneskeofring, kannibalisme og promiskuitet tilhører nærmest dagliglivet, og moralske prinsipper er stort sett nokså fraværende. Men pussig nok har den ville også andre sider: Den ville er edel, høyreist og vakker, naturlig god og uskyldig, med en medfødt innsikt i livets dypere sammenhenger. Det skyldes naturligvis at den ville lever i pakt med naturen og ikke er blitt fordervet av sivilisasjonens krav. Den ville er de tapre og gode forfedrene våre, den ville er urbefolkning, truet av globalisering og aggressivt ekspanderende nasjonalstater.

Hvem er de ville? Finnes de? Artiklene i dette nummeret av *Tidsskrift for kulturforskning* beskriver den ville som europeernes evige Andre, som et speil – eller helst et trolspeil – av oss selv. Lotten Gustafsson Reinius skriver om gjenstander fra Kongo i svenske museumssamlinger og om hvordan gjenstandene er tolket som deler av kongolesisk kultur. Anne Eriksen skriver om hvordan forestillinger om de kjempene som engang levde på jorden, forandret seg fra å være truende skremmebilder til å bli forestillinger om egne, edle forfedre. Anders Johansen diskuterer hvordan representanter for fremmede folkeslag er blitt omtalt i norsk oppdagelsesreiselitteratur på 1800- og 1900-tallet. Tord Larsen gir en omfattende og prinsipiell analyse av hvordan ”den ville” er blitt produsert av europeisk tenkning, gjennom et system av kontrastering, polarisering og hierarkisering. Konklusjonen blir at den ville slipper vi aldri unna – han er vår egen skygge, han er oss selv. Bjarne Rogans avsluttende museumsomtale viser hvordan denne ville er blitt bragt til live nok en gang i det nye Musée du Quai Branly i Paris, denne gangen i en sterkt estetisert utgave, som representant for ”les arts premiers” (opprinnelig kunst), og ikke lenger verken som etnografika eller primitiv kunst. Hvem er de ville?

Anne Eriksen og John Ødemark
Gjesteredaktører